

Heburune Alaa Falan Naxan Nasiga Heburune Ma

Naxan yo na Kitabun yireni ito xaran a yeren ma, a luma nen na kanna xa alo a kawandi ramεεn nin. Kitabun yireni ito sebexi nen alo kawandi ba daxin na. Kitabun yireni ito rajanna a yitama a sebexi muxune nan ma. A mɔn mi a seβε muxun fan mayitaxi. Yanyina nde, Kitabun yireni ito sebexi Romi kaane nan ma (13.24). Feen naxan kolonxi Kitabun yireni ito seβε muxuna fe yi, Yahudiyin na a ra naxan denkeleyaxi Marigi Yesu ma. Muxun naxan a sebexi, a Tawureta nun Yaburi Kitabun yirene kolonxi ki faɲi. A Kitabun yireni ito sebexi Yahudiya gbeteƷe ma naxanye fan bata yi denkeleya Yesu ma alo a tan. Koni, e to naxankataxi Yesu xinla fe ra, e xeƷematɔɔn na a ra Yahudiya dinan ma. E yi e mεma nen denkeleyaan na Yesu ma. Kitabun seβε muxuna e kawandima nen a e xa e seβε so e denkeleyani, a yi Alaa Muxu Sugandixin fisamantenyaa mayita alogo e nama xeƷe e namun fonne ma. Yanyina nde Kitabun yireni ito seβε nen nεε tonge saxan Yesu keli xanbi sayani.

Kitabun yireni ito yitaxunxi yire dɔxɔ firin nan na. A yire singena (1.1-10.18) Alaa Muxu Sugandixina fisamantenyana feen nan falama. Fa fala a dangu nabine ra (1.1-3), a mɔn dangu malekane ra (1.4-2.18), a dangu Nabi Musa nun Yosuwe ra (3.1-4.13); a tan nan keden findixi habadan saraxan na, a gbo dangu Layiri Fonne

saraxarali gbeene ra (4.14-7.28); a saraxa kamalixin baxi nɛn naxan ba sanɲa ma keden pe a muxune rakisi han habadan, a dangu Layiri Fonna saraxa wuyaxine birin na (8.1-10.18).

Kitabun yire firindena (10.19-13.19) na muxune sɛnbɛ soma alogo e xa lu dɛnkɛleyani (10.19-39) e nama xɛtɛ dina gbɛtɛ ma. En misali kɛndɛne toma mɛnna nin lan Layiri Fonna dɛnkɛleya muxune ma (Sora 11), a mɔn a falama dɛnkɛleya muxune yɛɛn xa lu tixi Alaa Muxu Sugandixin na, e yi nɔɔn sɔtɔ alo a tan (12.1-11). A yelin xanbini yamarina nde fiyɛ e ma e nun a yi e kawandi (12.12-13.19), Kitabun sɛbɛ muxun a raɲanma duba tiin nan ma e nun xɔntɔnne (13.20-25).

Kitabun sɛbɛ muxun mi danma fala ɲaxumɛne xan tun ma alogo a xa a Kitabun xaran muxune mali e tunnaxɔleni. A a yɛbama e xa a dɛnkɛleya muxune tɔrɔma dunuɲa ayi, a mɔn yi Alaa Muxu Sugandixina wanla xunna fala. Fa fala a faxan bata kisi feen nakamali saraxa yo mi yi nɔɛ naxan nakamalɛ. Nayi, a muxune mafanma e xa lu Alaa Muxu Sugandixin fɔxɔ ra. En fan lan en Habadan Alaa Muxu Sugandixi fisamantenna xuiin suxu.

Yesu gbo malekane xa

¹ Waxati danguxini, Ala falan ti nɛn en benbane xa nabine xɔn sanɲa ma wuyaxi nun ki wuyaxi yi. ² Koni a falan tixi en tan xa waxati raɲanni ito nin a Dii Xɛmɛn xɔn. A bata daala birin sa a Dii Xɛmɛn sagoni alo a kɛɛna. A dunuɲa daxi a tan nan baraka yi. ³ Alaa Dii Xɛmɛn findixi a binyen nɔrɔn nan na. Ala maligan yɛtɛɛn nan a ra. A dunuɲa yisuxi a falan sɛnbɛn nan na. A

to yelin yulubi xafarin nakamale, a yi dɔxɔ Ala Senben Birin Kanna yiifanna ma ariyanna yi.

⁴ Alaa Dii Xemen tiden yi gbo ayi dangu malekane ra, a yi xinla fi a ma naxan dangu e xinle ra. ⁵ Bayo, Ala mi a falaxi a maleka yo xa, a naxa,

“N ma dii xemen nan i tan na,
n bata findi i fafe ra to.*”

A mon mi a fala maleka yo xa, a naxa,

“N findima nen i fafe ra,

i fan yi findi n ma dii xemen na.†”

⁶ Ala to a diin nafa dununa yi alo dii singena, a mon naxa,

“Alaa malekane birin xa a batu.‡”

⁷ A mon yi a fala malekane fe yi, a naxa,

“Alaa malekane luma nen alo foyena,

a walikene yi lu alo tee degena.§”

⁸ Koni a mon yi a fala a dii xemena fe yi, a naxa,

“Ala, i luma nen i ya mangaya gbedeni habadan!

I ya manga dunganna yi findi tinxinyaan taxamasenna ra.

⁹ Tinxinna rafan i ma,

fe naxin mi rafan i ma.

Nanara, Ala, i ya Ala bata i rafisa i bodene xa

a sewa turen sa i xunni i sugandi feen na.”*

¹⁰ A mon naxa,

“Marigina, i bɔxɔ xonna da nen

xabu a foloni.

I yii foxon nan kore xonna ra.

¹¹ Ne birin danguma nen,

koni i tan luma nen na.

* **1:5:** Yaburin 2.7 † **1:5:** Samuyeli Firinden 7.14 ‡ **1:6:**

Sariyane 32.43 § **1:7:** Yaburin 104.4 * **1:9:** Yaburin 45.7-8

Ne birin forima nən
e kala alo dugina.

¹² I yi e yisa alo domana,
e yi masara alo dugina,
koni i tan luma nən i kiini,
i siin fan dan mi na mumε!”†

¹³ Ala mən mi a fala a maleka yo xa, a naxa,
“Dəxə n yiifanna ma,
han n yi i yaxune sa i sanna bun.”‡

¹⁴ Malekane mi findixi Alaa walikε totarene xan
na ba, a naxanye rasigama kisi muxune malideni?

2

Ɛ jəxə lu kisi feen xən

¹ Nanara, en bata feen naxanye mε, fə en xa en
jəxə lu nən ne xən alogo en nama kiraan bejin.

² Amasətə, malekane* fa xerayaan naxanye rali
en benbane ma lan sariyan ma, ne birin sux-
utareyaan saranma nən a kala muxune ra alo a
daxa kii naxan yi. ³ Nayi, en fa ratangama di, xa
en na en mε kisi gbee sifani ito ra, Marigin yetεen
singe naxan nali, na xanbi ra, a ramε muxune fan
yi a jəndin yita en na? ⁴ Ala fan e sereya baan
fari sa nən taxamasenne nun kabanako feene nun
senbε fe sifa wuyaxi ra, a yi a Nii Sarijanxin
kewanle yitaxun e ra a sagoni.

Yesu en nakisimana

† **1:12:** Yaburin 102.26-28 ‡ **1:13:** Yaburin 110.1 * **2:2:**
Yahudiyane namunne xaranna kui, Nabi Musa Alaa sariyane sətəxi
malekane nan xən ma.

⁵ Awa, en yire famatəən naxan ma fe falama, Ala mi na luma malekane xan sago yi. ⁶ Koni sereyani ito seβexi Kitabun yirena nde yi, a naxa,

“Nanse daɲɔxən na,
i to i yengi dɔxi a xən.

Nanfera i ɲɔxɔ luxi adamadiin xən?

⁷ I a daxi nən,

a nɔrən yi maso malekane ra.

I binyen nun xunnayerenna fi a ma.

⁸ I bata seen birin lu a bun.”†

A to seen birin luxi adamadina nɔən bun, Ala mi sese lu naxan mi xuru a nɔən bun. Hali na, iki en mi a toma fa fala seen birin muxuna nɔən bun ma. ⁹ Koni en na a toma fa fala, Ala Yesu magodo nən waxati dungidi dangu malekane ra, alogo a xa faxa masɔtɔ Alaa hinanna xən muxune birin xa. Iki en na a mangayaan binyen nun a xunna kenla toma a faxana fe ra a tin naxan ma. ¹⁰ Ala naxan seen birin da a yetε xa, a yi waxi adamadi wuyaxi raso feni a binyeni. Na yi lanxi, a to en nakisimana fe rakamali a tɔrən xən.

¹¹ Bayo Yesu naxan muxune rasariɲanma e nun a naxanye rasariɲanxi, ne birin fafe keden. Nanara, Yesu mi yagima a fale ne ma, “Ngaxakedenne.” ¹² A naxa Kitabuni,
“N na i xinla ralima nən ngaxakedenne ma.

N ni i matɔxɔma nən yamaan ye.”‡

¹³ Kitabun mən naxa, “N nan n yigi sama Ala nin.”
A mən naxa, “Nxu nun n ma diine nan ito ra, Ala naxanye fixi n ma.”§

† **2:8:** Yaburin 8.5-7 ‡ **2:12:** Yaburin 22.23 § **2:13:** Esayi 8.17-18

14 Nayi, bayo Yesu a muxune findixi adamadiine nan na fati benden nun wunli, Yesu fan yeteen bata lu alo e tan. Na ma, a yi Yinna Manga Setana halagi a yetena sayaan xon ma senben yi naxan yii sayaan xun na. 15 A na ligaxi nen alogo naxanye yi sayaan gaxun konyiyani e dunuɓa yi gidini, a xa ne xorɔya. 16 Amasoto a mi faxi malekane xan malideyi, koni fo Iburahima bɔnsɔnne. 17 Na nan a liga, a yi lu alo a ngaxakedenne feen birin yi, alogo a xa no saraxarali kuntigiyaan wanla ke Ala xa kininkininna nun togondiyani, a yi Ala solona yamaan yulubine xafari feen na. 18 Bayo Setana kataxi a xa a fan natantan, a tan yeteen yi tɔro na feni, nayi, a ferena a xa, a yi muxune mali e nema e ratantan feene de waxatin naxan yi.

3

Yesu dangu Nabi Musa ra

1 Nanara, ngaxakeden muxu rasariɗanxine, Ala bata e tan naxanye xili, e xaxili lu Yesu a fe xon, Alaa Xeraan nun Saraxarali Kuntigi Singena, en naxan ma fe falama yamani. 2 Muxu togondiyaxin nan yi a ra Ala xa, naxan a sugandixi alo Musa yi kii naxan yi Alaa banxin birin yi.* 3 Banxi tiina xunna kenla gbo dangu banxin yeteen na. Nanara, Yesu a xunna kenla gbo Musaa xunna kenla xa. 4 Awa, muxune nan banxine tima, koni Ala nan seen birin daxi. 5 Musa tan togondiya nen wali kedeni Ala xa a banxin mumeni, a sereyaan ba lan na feene ma Ala yi fama naxanye ligadeni. 6 Koni Alaa Muxu Sugandixin tan luxi na alo Alaa

* 3:2: A mato Yatene 12.7 kui.

Dii Xεμεn naxan a banxin xun na. En findixi a banxin nan na, xa en na en wεkilε, en yi en ma yigin namara en naxan matɔxɔma.

Matabuna Alaa yamaan xa

⁷ Nayi, alo Alaa Nii Sarijanxina a falaxi kii naxan yi, a naxa,

“Xa ε Ala fala xuiin mε to,

⁸ ε nama ε bɔɲeni xɔdɔxɔ

alo ε yi murutεxi Ala ma waxatin naxan yi,

ε yi matoon xun ti Ala ra tonbonni.

⁹ E benbane n bunba nεn menni, e yi n matandi, hali e to n kεwanle birin to ɲεε tonge naanin.

¹⁰ Nayi, n xɔlɔ nεn na waxatin muxune ma, n naxa,

‘E bɔɲen makuya n na waxatin birin,

e mi n ma kiraan xɔn.’

¹¹ N yi n kɔlɔ n ma xɔlɔni, n naxa,

‘E mi soε n ma matabudeni mumε!’ ”†

¹² Ngaxakedenne, ε a liga ε yeren ma, bɔɲε ɲaxin nun dεnkεleyatareyaan nama lu ε sese yi naxan a ligε ε xεε habadan Ala fɔxɔ ra. ¹³ Koni ε bode ralimaniya lɔxɔ yo lɔxɔ, fanni en mɔn na waxatini Kitabun naxan ma fa fala “To” alogo ε tan nde nama tantan yulubin xɔn, ε tengbesenɲε ayi.

¹⁴ Amasɔtɔ en bata findi Alaa Muxu Sugandixin gbeene ra, xa en lu en ma tɔgɔndiyaan singeni, han a rananna.

¹⁵ Kitabun naxa,

“Xa ε Ala fala xuiin mε to,

ε nama ε bɔɲeni xɔdɔxɔ

alo ε yi murutεxi Ala ma waxatin naxan yi.”‡

† 3:11: Yaburin 95.7-11 ‡ 3:15: Yaburin 95.7-8

16 Awa, ndee yi ne ra, naxanye Alaa falan me, e murute a xili ma? Ne findixi muxune nan na Musa naxanye ramini Misiran yamanani. 17 Ala xolo ndee ma jee tonge naanin? Naxanye yulubin liga, e faxa tonbonni. 18 Ala a kolo ndee a fe ra, a e mi soe a matabu yireni? Naxanye tondi a falan suxe, a yi falan tima ne nan ma fe yi. § 19 En bata a to nayi, fa fala e mi yi noe soe matabudeni lan e denkeleyatareyaan ma.

4

Matabudena Alaa muxune xa

1 Nayi, Ala to en tuli sa, a en noe soe nen a matabudeni, en na a liga en yeren ma nayi alogo e tan nde nama lu alo e fulaxi na ra. 2 Bayo Alaa falan Xibaru Fajin nali nen en fan ma alo na waxati danguxin muxune. Koni e falan naxan me, na tonoy mi lu e tan ma, amasoto naxanye a rame, ne mi a suxu denkeleyani. 3 En tan naxanye denkeleyaxi, en tan soma nen na matabudeni alo Ala a fala kii naxan yi, a naxa, “N bata n kolo n ma xoloni, n naxa, ‘E mi soe n ma matabudeni mumel!’ ”* Anu, Alaa wanla bata yi kamali xabu dunuja da waxatini. 4 Amasoto ito falaxi Kitabun yirena nde yi xii soloferedena fe yi, a naxa, “Ala yi a matabu a wali keen xii soloferede loxoni.”† 5 A mon naxa Kitabun yireni ito yi, “E mi soe n ma matabudeni mumel!” 6 Na bunna neen fa fala ndee gbeteeye soe nen, ba muxune ra naxanye singe Alaa falan

§ 3:18: A mato Yatene 14.1-35 nun Yaburin 95.11 kui. * 4:3: Yaburin 95.11 † 4:4: Dunuja Folon 2.2

Xibaru Faḡin mε, e mi so lan e fala suxutareyaan ma. ⁷ Nanara, waxati xunkuye to dangu, Ala mɔn yi lɔxɔ nɛnɛn sa, a yi na feen fala Dawuda a Kitabun kui, a yi na lɔxɔ nɛnɛn xili sa fa fala “To.” A naxa,

“Xa ε Ala fala xuiin mε to,
ε nama ε bɔɲɛni xɔdɔxɔ.”

⁸ Awa, xa Yosuwe bata yi yamaan naso Alaa matabudeni nun, Ala mi yi lɔxɔ gbɛtɛ a fe falɛ na xanbi ra. ⁹ Na bunna nɛɛn fa fala matabuden mɔn Alaa yamaan xa yɛɛn na. ¹⁰ Amasɔtɔ muxu yo so Alaa matabudeni, na fan a matabuma nɛn alo Ala a matabuxi kii naxan yi. ¹¹ Na ma, en kata en so matabudeni, alogo muxu yo nama findi fala suxutaren na alo en benbane.

¹² Amasɔtɔ Alaa falana, niiramaan na a ra, a sɛnbɛn gbo, a dɛɛn xanxan dangu silanfanna dɛ firin kanna ra.† A soma nɛn han a sɔndɔmɛn nun niin yetɛɛn fata, e nun fatin nadɔxɔdene nun fasane. A muxun miriyane nun a natane makitima nɛn. ¹³ Ala dali se yo mi luxunxi a ma. Ala feen birin toma. En birin en dentɛgɛma nɛn a xa.

Saraxarali kuntigin nan Yesu ra

¹⁴ Nanara, bayo saraxarali kuntigi gbeena en yii naxan kelixi kore, Yesu Alaa Dii Xɛmɛna, nayi en na en sɔbɛ so en ma dɛnkɛɛyani, en naxan ma fe falama yamani. ¹⁵ Amasɔtɔ en ma saraxarali kuntigina en ma fangatareyaan kolon, bayo Setana kata nɛn a fan natantandeni kiin birin yi alo en tan, anu, a mi yulubi yo liga. ¹⁶ Nanara, en na en maso Ala hinantenna manga gbɛdɛn na xaxili

† **4:12:** Silanfanna: Sofane yengɛso dɛgɛmana.

ragidini alogo en xa kininkininna nun hinanna soto en makoon naxanye ma.

5

Yesu nan en ma saraxarali kuntigin na

¹ Saraxarali kuntigine birin sugandima nen adamadiine ye, alogo e xa wali Ala xa, e yi kise ralixine nun saraxane ba yulubi xafarin na. ² E ne xaxilitarene nun muxu tantanxine famunne nen, bayo e tan fan yeten tantanma. ³ E yulubi xafari saraxane bama e tan yetena fe ra na nan ma, e nun yamaan xa. ⁴ Muxu yo mi saraxarali kuntigiyaan xunna kenla fenne a yete xa. Ala nan a xilixi alo a Haruna xili kii naxan yi.

⁵ A na kii nin, Alaa Muxu Sugandixin mi saraxarali kuntigi binyen soto a yete ra, koni Ala a fala nen a xa, a naxa,

“N ma dii xemen nan i tan na,

n bata findi i fafe ra to.”*

⁶ A mon yi a fala Kitabun yire gbete yi, a naxa,

“Saraxaraliin nan i ra habadan,

alo Melikisedeki yi kii naxan yi.”†

⁷ Yesu yi dununa yi waxatin naxan yi, a yi Ala maxandima, a xuini te, a yegen yi mini, a yi Ala mafan naxan yi ne a rakise sayaan ma. Ala yi a xuiin name bayo a yi xuruxi a ma. ⁸ Koni hali Alaa Dii Xemen to a ra, a a xaran nen fala suxun ma a torone yi. ⁹ Yesu a fe kamali waxatin naxan yi, a yi findi habadan Marakisi Tiin na muxune xa naxanye birin a xuiin suxuma. ¹⁰ Ala yi a

* 5:5: Yaburin 2.7 † 5:6: Yaburin 110.4

findi saraxarali kuntigin na alo Mɛlikisedeki yi kii naxan yi.

Senbe soon denkeleyani

¹¹ Fe wuyaxi nxu kui a fala daxin na ε xa lan feni ito ma, koni a yeɓa raxɔɔ ε xa, bayo ε mi a famuma xulen. ¹² A yi lan nun ε yi findi karamɔxɔne ra waxatini ito yi, anu han iki ε makoon mɔn ε xaran muxun ma lan Alaa falan fe singene ma. E luxi alo dii jɔren naxan mɔn xijɛn na bayo ε mi donse xɔdɛxɛn donjɛ singen. ¹³ Muxun naxan mɔn xijɛ minni, dii jɔren nan na ra. A mi xaranna kolon lan tinxinyaan ma. ¹⁴ Koni fonne nan gbee donse xɔdɛxɛn na. Naxanye denkeleya bata kɔxɔ, ne bata e yete xaran fe fajin nun a jaxin tagi rabaan ma.

6

¹ Nanara, en dangu Alaa Muxu Sugandixina xaranna fe singene ra, en siga yeɛn na, hali en nama fa xete fe fɔlɔne ma sɔnɔn alo itoe: en na en xun xanbi so fena wali jaxine yi naxanye muxun xalima yahannama, e nun denkeleyana Ala ma, ² e nun xaranna muxu rafu feene ma igeni e tubi xinla ma e nun yii saan muxune ma Ala maxandini e nun faxa muxune rakenla sayani e nun habadan kitina. ³ Xa Ala tin, en sigɛ nen yeɛn na.

⁴ Amasɔtɔ naxanye bata yi kenenna sɔtɔ sanja ma keden, e Ala kisin sɔtɔ, e yi Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔ, ⁵ naxanye bata yi Alaa falan jaxunna kolon e nun waxati famatɔn senbene, ⁶ ne na ba denkeleyani, e mi fa nɔɛ raxete sɔnɔn, e mɔn yi tubi. Amasɔtɔ ne luxi nen alo e mɔn Alaa Dii Xɛmɛn nan gbangbanma wudin ma, e yi a rayarabi yamaan yetagi.

⁷ A misaala, bəxən naxan tule igen sətəma waxatin birin, a si seene sabati a kanna xa, Alaa barakan nan na ra. ⁸ Koni bəxən naxan ɲanle nun tansinne tunna raminima, na tənə mi na, a masoxi Alaa dangan nan na. A raɲanni, tɛɛn yi a gan.

⁹ Koni n xanuntenne, hali nxu falan tima na kiini, nxu laxi a ra, a fe gbete nan ε tan yee ra lan ε kisi feen ma. ¹⁰ Bayo tinxintare mi Ala ra. A mi ɲinanma ε wanle xən, e nun ε xanuntenyaan naxan yitaxi a ra ε to a yama sariɲanxin malima han iki. ¹¹ Nxu waxi a xən ma, ε keden kedenna birin xa lu na tunnafanni han a raɲanna alogo ε yengi seen naxanye ma, ε ne sətə. ¹² Nxu mi waxi, ε xa tunnaxələ ayi. Koni fə ε xa na denkeleya muxune raliga naxanye diɲa alogo Ala ε tuli saxi naxan na, ε na sətə.

Alaa layirina

¹³ Ala Iburahima tuli sa waxatin naxan yi, a yi a kələ a yete yi, bayo muxe mi na a kələe naxan yi naxan gbo a tan xa. ¹⁴ A yi a fala, a naxa, “N na i barakama nən han! Ibənsənna wuyama ayi nən.”*

¹⁵ Iburahima yi diɲa, a yi a legeden, Ala a tuli sa naxan na, a yi na sətə. ¹⁶ Adamadiine e kələma fena nde yi naxan gbo e tan xa, e kələn yi e falan senbe so alogo muxune nama e matandi. ¹⁷ Nanara, Ala yi Iburahima tuli sa, a yi a kələ alogo naxanye yi lan e na feen sətə, ne xa a kolon a na fe ragidixin mi masarama. ¹⁸ Ala na liga nən alogo en tan naxanye a falan findixi en yigin na en xaxili tixi naxan na, en xa limaniya ki faɲi, a to na yitaxi en na fe firinna xən, naxanye mi maxete, Ala mən mi

* **6:14:** A mato Dunuɲa Fəln 22.16-17 kui.

wulen fale. ¹⁹ Na yigina en yii alo kunkin balana a rati seen na igen bun ma† naxan sigama han yire sariɲanxin ye masansan dugin xanbi ra en niin nasuxu seen na barakani ²⁰ Yesu singe soxi en xa deɲaxan yi, bayo a bata findi habadan saraxarali kuntigin na, a lu alo Melikisedeki.

7

Melikisedeki saraxaraliyani

¹ Melikisedeki* nan yi Salemi mangan na e nun Kore Xonna Alaa saraxaralina. Iburahima yi kelima yengeni waxatin naxan yi, a mangane no naxan yi, Melikisedeki yi siga a ralandeni, a yi duba a xa. ² Iburahima yi a se tongoxine birin yaganna so a yii. Melikisedeki xinla bunna neen “Tinxin Mangana.” Salemi mangan nan mon yi a ra nun, na fan bunna neen “Boɲe Xunbeli Mangana.” ³ A baba mi kolon, a nga mi kolon, a xabila mi kolon, a siimayaan folon nun a rajanna mi kolon. A luxi nen alo Alaa Dii Xemena naxan luma saraxaraliyani habadan.

⁴ E a gbo kii mato, hali en benba Iburahima yeteen seen naxanye tongo yengeni, a ne yaganna so a tan nan yii. ⁵ Sariyan naxa, a Isirayila yamaan bɔnsɔnne lan e xa yaganna so Lewi bɔnsɔnna

† **6:19:** Kunkin balani ito findixi wure gbee kɔnkɔrɔnxina nde nan na naxan xidima kunkin ma yɔlɔnxɔnna ra. A wolima igeni alogo a xa sa digi gemena nde ra igen bun ma, a kunkin naxara. Yireni ito niin gbee maraxara seen misalixi na kunki raxara seen nan ma.

* **7:1:** Melikisedeki a feen mato Dunuja Folon 14.17-20 kui.

muxune nan yii, saraxaraline.† Anu, ngaxake-denmane nan e ra, e birin minixi Iburahima bənsənnə nin. ⁶ Məlikisedeki tan mi yi findixi Lewi bənsənnə muxu ra, koni a yaganna sətə nən Iburahima ra, Ala naxan tuli sa. Məlikisedeki yi duba a xa. ⁷ Anu, matandi mi naxan na, naxan duban tima, na dangu duba sətən na. ⁸ Lewi muxun naxanye yaganne rasuxu, ne faxama nən, koni Məlikisedeki tan mabinni, Kitabun naxa a na mi faxaxi. ⁹ Na kui a luxi alo Lewi bənsənnə muxun naxanye yaganna rasuxuma, hali ne fan yaganna ba nən Məlikisedeki xa Iburahima sabun na. ¹⁰ Bayo Lewi bənsənnə muxune mən yi e benba Iburahima fatini, a naralan Məlikisedeki ra waxatin naxan yi.

¹¹ Xa feene yi nəε rakamale Lewi bənsənnə saraxaraliyaan barakani nun, yamaan sariyan sətə naxan xən, e makoon mi yi birama saraxaraliya gbətε ma na xanbi ra nun naxan luxi alo Məlikisedeki hali ba Haruna bənsənnə ra. ¹² Bayo saraxaraliyaan na masara, fə sariyan fan xa masara. ¹³ Feni itoe fala Yesu naxan ma fe ra, na barixi bənsən gbətəni, saraxaraliin munma yi mini bənsənnə naxan yi. ¹⁴ A kolonxi nayi fa fala en Marigin barixi Yuda bənsənnə nin. Awa, Musa saraxarali feen fala waxatin naxan yi, a mi na bənsənnə fe fala.

Saraxarali gbətε alo Məlikisedeki

¹⁵ Feni ito fixama nən dangu na ra xa saraxarali gbətε fa naxan luxi alo Məlikisedeki ¹⁶ naxan

† 7:5: A mato Yatene 18.21 kui.

mi findixi saraxaraliin na sariyan xɔn a benbane fe ra, koni a findixi saraxaraliin na a faxatareyaan nan sɛnbɛ xɔn. ¹⁷ Amasɔtɔ Kitabun bata a fala, a naxa, “Saraxaraliin nan i ra habadan, alo Melikisedeki yi kii naxan yi.†” ¹⁸ Awa, yamari fonna bata ba na a sɛnbɛtareyana fe ra, a tɔnɔ to mi yi na. ¹⁹ Bayo sariyan mi sese rakamalixi. Koni yigi fisamantenna bata mini, en na en masoma Ala ra naxan baraka yi.

²⁰ Na fe nɛnɛn mi tixi kɔlɔn xanbi. Bonne findi saraxaraline ra waxatin naxan yi, na kɔlɔ sifan mi ti. ²¹ Koni Yesu findixi saraxaraliin na kɔlɔn nan xɔn, Ala a fala a xa waxatin naxan yi, a naxa,

“Marigin bata a kɔlɔ,

a mi a xuiin maxɛtɛma, a naxa,

‘Saraxaraliin nan i ra habadan.’ ”§

²² Kɔlɔni ito bata Yesu findi layirin xui kɛndɛn na en tan xa.

²³ Saraxarali singene yi wuya bayo e yi faxama, ²⁴ koni Yesu tan luun nɛn habadan. A saraxaraliyaan fan luma nɛn habadan. ²⁵ Nayi, a nɔɛ muxune rakisɛ nɛn yati naxanye fama Ala ma Yesu barakani amasɔtɔ a tan luma nɛn habadan Ala solona fe nan na.

²⁶ En makoon yi na saraxarali kuntigi sifan nan ma: naxan sarijan, a mi fe jaxi rabama, fe mi naxan na, naxan mi yulubi kanne ye, naxan yitexi kore xɔnna ma. ²⁷ A tan mi ligaxi alo saraxarali kuntigin bonne, amasɔtɔ ne saraxan bama lɔxɔ yo lɔxɔ e yeɛɛ yulubine fe ra e nun yamaan yulubine fe ra. Koni Yesu tan a yeɛɛ ba nɛn

† 7:17: Yaburin 110.4 § 7:21: Yaburin 110.4

saraxan na yamaan yulubine fe ra sanja ma keden pe han habadan. ²⁸ Musaa sariyan yi adamadi senbetarene nan dɔxɔma saraxarali kuntigine ra, koni Ala a kɔlɔ falan naxan ma sariyan xanbi ra, na a Dii Xemen nan dɔxɔma naxan bata yelin kamale han habadan.

8

Yesu nan en ma saraxarali kuntigin na

¹ En ma falan birin xunna nan ito ra: En ma Saraxarali Kuntigin dɔxi Alaa Mangaya gbɛdɛn yiifanna ma ariyanna yi. ² A walima yire sarijanxin yeteni, Marigina a yete batuden naxan tixi, adamadiine mi naxan ti.

³ Saraxarali kuntigin birin dɔxi nen alogo e xa kiseene nun saraxane rali Ala ma, nayi fo sena nde xa lu a fan yii a naxan be saraxan na. ⁴ Xa a yi dunujani nun, a mi yi findima saraxaraliin na nun, amasoto gbete ye na naxanye Ala kiseene ralima alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ⁵ Na saraxaraline walima yire sarijanxin naxan yi, men findixi ariyanna fe misaala nun a nininna nan na. Nanara, Ala Musa rakolon na ki, a to yi Ala Batu Bubun tima, a naxa, “A liga i yeren ma, i yi e rafala alo n na a misaala yitaxi i ra geyaan fari kii naxan yi.*” ⁶ Koni iki, Yesu bata wanla soto naxan fisa saraxaraliin bonne wanla xa bayo a bata fa layirin na naxan fan Layiri Fonna xa, bayo na en tuli sa feen naxanye ra, ne fan a fonna xa.

* **8:5:** Xorɔyaan 25.40

7 Xa fε yo mi yi layiri singen na nun,† en mako mi yi fa a firinden ma nun. 8 Koni Ala yi fεen to a muxune ra, a yi a fala, a naxa,
 “Marigin naxa, ‘Na waxatin fama,
 n layiri nεnεn xidima
 nxu nun Isirayila nun Yuda yamane tagi waxatin
 naxan yi.

9 A mi ligama
 alo n layirin naxan xidi nxu nun e benbane tagi,
 n to e yii rasuxu
 n yi e ramini Misiran yamanani.
 Amasɔtɔ e mi n ma layirin suxu,
 n fan yi e rabejin.’
 Marigin naxa na kiini.

10 Layirin ni i ra,
 n naxan xidima nxu nun Isirayila yamaan tagi.
 Marigin naxa iki:
 Na waxatin na dangu,
 n na n ma sariyane sama nεn e xaxinli,
 n yi e sεβε e bɔɲεni.
 N findima nεn e Ala ra,
 e yi findi n ma yamaan na.

11 Muxu yo mi fa a boden maxaranma,
 muxu yo mi a fale a ngaxakedenna xa,
 a naxa, ‘I xa Marigin kolon,’
 bayo e birin n kolonma nεn,
 keli muxudin ma han muxu gbeena.

12 N diɲama nεn e tinxintareyaan ma,
 n yi e yulubine xafari.”‡

† 8:7: Layiri singena fe mato Xɔɔyaan 24.3-8 kui.
 Yereɓi 31.31-34

‡ 8:12:

¹³ Ala to na layirin xili sa a nɛnɛna, na bunna nɛn a nɛnɛn bata lu a fonna ɲɔxɔni. Seen naxan bata fori, na tununma nɛn.

9

Yesu saraxana

¹ Layiri singen kui, yamarina ndee yi na nun lan Ala batu feen nun a yire sariɲanxina fe ma dunuɲa muxune naxan tixi a xa. ² E Ala batu bubun ti nɛn nayi. Na bubun kui singen yi xili Yire Sariɲanxina. Lenɲune dɔxɔ seen yi na, e nun tabanla nun burun naxanye ralixi Ala ma. ³ Ye masansan dugin firinden xanbi ra, bubu kui gbete yi na naxan yi xili Yire Sariɲanxi Fisamantenna, ⁴ e nun a wusulan saraxa gande xema daxina, e nun a Layiri Kankirana.* Xemaan yi saxi na kankiraan birin ma. Xema kundidin yi na kui, Manna donseen† fan yi na kui. Haruna dunganna fan yi kankiraan kui naxan bata yi a maɲingi e nun gɛmɛ walaxane layirin yi seɓɛxi naxanye ma. ⁵ Na Layiri Kankiraan xun ma, maleka gubugubu kan nɔrɔxine sawuran yi na. E gubugubune yi bandunxi kankiraan dɛraganla xun ma, Ala solonaden na. Koni en nama na feene birin yeɓa iki.

⁶ Feene birin to yitɔn na kiini, saraxaraline yi soma nɛn na yire singeni waxatin birin alogo e xa e wanla rakamali. ⁷ Koni yiren firinden, saraxarali kuntigin nan tun keden yi soma na sanɲa ma keden ɲɛn bun ma. Anu, fɔ a saraxan

* **9:4:** 9.4Layiri Kankirana fe mɔn seɓɛxi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui.

† **9:4:** Manna donsena a fe mato Xɔrɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui. Donseen nan yi a ra Ala yi naxan fima a yamaan ma tonbonni.

wunla xali, a yi a rali a yete yulubine nun yamaan yulubine xafari seen na. ⁸ Alaa Nii Sarijanxin munma yi a kiraan makeɛɛn yamaan yi soma yire sarijanxi fisamantenni naxan xɔn Ala batu bubu singen yi tixi waxatin naxan yi. ⁹ Misaala nan na ra waxatini ito xa. Nanara, kiseene nun saraxan naxanye yi ralima Ala ma, ne mi yi nɔe Ala batu muxune sɔndɔmɛne sarijanɲe. ¹⁰ Tɔnna nan tun yi ne ra lan donseene nun min seene ma e nun fati maxana e dinan kiine ma, naxanye yi daxa han waxati nɛnɛn yi a li.

¹¹ Koni Alaa Muxu Sugandixin to fa alo saraxarali kuntigin naxan fe fajine rafa, a danguxi Ala Batu Banxi fisamantenna nin naxan kamalixi, muxune mi naxan tixi, dunuɲa gbee mi naxan na. ¹² Yesu to so Yire Sarijanxi Fisamantenni, a mi kɔtɔn wunla xan ba saraxan na de hanma tura dina, a yete wunla nan ba sanɲa ma keden pe, a yi en xunba habadan. ¹³ Amasɔtɔ kɔtɔn wunla hanma turana, e nun ɲinge gile ganxin xubena, xa ne xuya muxu xɔsixine ma, na yi e fati bendɛn nasarijan, ¹⁴ nayi, Alaa Muxu Sugandixin wunla senben gbo dangu na ra! Amasɔtɔ, a bata a yete ba saraxa fetaren na Ala xa, Alaa habadan Nii Sarijanxin barakani. Na wunla en sɔndɔmɛne sarijanma nɛn kewali ɲaxine ma naxanye en faxama, en yi nɔ habadan Ala batuɛ.

¹⁵ Na nan a ligaxi Yesu findixi layiri nɛnɛn sabun na alogo Ala naxanye xilixi, ne xa nɔ habadan keɛn sɔte, a e tuli sa naxan na. A faxa na nan ma, a findi e xunba seen na yulubine yi naxanye ligaxi na layiri singen waxatini. ¹⁶ Amasɔtɔ xa layirin xidixi lan muxuna nde keɛ yitaxunna ma, na mi

kamale fɔ na kannna na faxa. ¹⁷ Keen mi taxunma fanni a kannna mɔn jɛjɛ fɔ a na faxa, a layirin yi rakamali. ¹⁸ Nanara, hali layiri singen yetena, a mi fɔlɔ benun wunla xa mini. ¹⁹ Musa to yelin yamarine birin fale yamaan birin xa fata sariyan na, a yi turadine nun kɔtɔne wunla tongo, e nun igena, e nun yexɛɛ xabe gbeela, a yi wunla xuya Sariya Kitabun nun yamaan birin ma jɔxɔnden na naxan xili hisopina.† ²⁰ A yi a fala, a naxa, “Wunli ito nan layiri xidi seen na, Ala ε yamarixi naxan suxu feen ma.§” ²¹ Musa mɔn yi wunla xuya Ala Batu Bubun nun a rawali seene birin ma. ²² Sariyan kui, fayida seen birin nasarijanxi wunla nan xɔn, anu, xa wunla mi mini, yulubin mi xafare.

Yesu saraxan nan yulubin xafarima

²³ A yi daxa na seene xa rasarijan na kii nin, bayo e findixi ariyanna seene misaale nan na. Koni ariyanna seene yetɛen yi daxa e rasarijan saraxan na naxan dangu ne ra. ²⁴ Amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin mi soxi yire sarijanxini, muxune naxan tixi, denaxan findixi ariyanna misaala gbansanna ra, koni a soxi ariyanna yetɛen nin, alogo a xa ti Ala yetagi en xa iki. ²⁵ A mi soxi a yetɛ badeni saraxan na sanja ma wuyaxi alo saraxarali kuntigin soma kii naxan yi yire sarijanxi fisamantenni jɛɛ yo jɛɛ sube wunla ra a yii. ²⁶ Bayo xa na nan yi a ra nun, Yesu yi tɔrɔma nen nun sanja ma wuyaxi xabu dunuja

† **9:19:** Hisopi findixi sansi bili xurudin nan na e yulubi xafari wunla xuyama naxan na saraxabadeni. Na feen sebɛxi Xɔrɔyaan

12.22 kui. § **9:20:** Xɔrɔyaan 24.3-8

da waxatina. Koni iki, waxati rajanni, a bata mini kenenni sanja ma keden han habadan, a a yete ba saraxan na, a yi yulubine birin jan. ²⁷ Adamadiine birin faxan nen sanja ma keden pe, na xanbi ra kitin yi a li. ²⁸ Alaa Muxu Sugandixin fan findixi saraxan na na kii nin sanja ma keden pe, a muxu wuyaxi yulubin jan. A man fama nen, koni a mi fama yulubi xafari feen na. A fama a legeden muxune nan nakisideyi.

10

Yesu saraxana

¹ Musaa sariyan findixi fe famatone maligan nan na, e tan yeteen mi a ra. Nanara, saraxan naxanye bama waxatin birin jee yo jee, ne mi noe Ala batu muxune rakamale. ² Xa e yi noe na ra nun, muxune mi yi luye e be waxatin birin. Bayo Ala batu muxune yi sarjanma nen nun sanja ma keden han habadan, e mi yi fa e yete kolonje yulubi tongon na nun. ³ Koni na jee yo jee saraxane muxune yulubine rabirama e ma nen. ⁴ Amasoto turaan wunla nun siin wunla mi noe yulubin janje mumel!

⁵ Na nan a ligaxi, Yesu fa dunuja yi waxatin naxan yi, a yi a fala Ala xa, a naxa,
“I mi waxi saraxane nun kiseene xon,
koni i bata n fati bendeni ton n xa.

⁶ Saraxa gan daxine nun yulubi xafari saraxane
mi rafan i ma.

⁷ Nayi, n yi a fala,
n naxa, ‘N tan ni i ra.

N ma fe sebexi Kitabuni.

Ala, n bata fa i tan sagoon ligadeni.*, ”

⁸ Awa, a naxan singe fala, a naxa, “Saraxane nun kiseene nun saraxa gan daxine nun yulubi xafari saraxane mi rafan i ma.” Anu, sariyana e ba feen yamarixi. ⁹ Na xanbi ra, a mən yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra, n bata fa i sagoon ligadeni.” Nayi, a yi saraxa singene ba na, a yi a masara a nənən na. ¹⁰ Yesu Alaa Muxu Sugandixina a sagoon naxan ligaxi, a yi a fati bəndən ba saraxan na, na en sarijanma nən sanja ma keden pe han habadan.

¹¹ Saraxaraline birin e wanla kema ləxə yo ləxə. E saraxane bama yeyε, naxanye mi nəε yulubin xafareε mumε! ¹² Koni Yesu tan, na saraxa keden peen nan ba yulubine fe ra, a yi dəxə Ala yiifanna ma han habadan. ¹³ Iki a Ala mamεma alogo a xa a yaxune lu a sanna bun ma. ¹⁴ Amasətə muxun naxanye rasarijanma, a bata ne rakamali saraxa keden peen xən han habadan.

¹⁵ Alaa Nii Sarijanxin fan na feen seren bama en xa. A fala singen naxan ti, a naxa,

¹⁶ “Layirin ni i ra nxu nun Isirayila kaane naxan xidima:

Na waxatin na dangu,

n nan n ma sariyane sama nən e bəjənəni,

n yi e səbε e xaxinla ma.†”

Marigin naxa na kiini.

¹⁷ A mən naxa,

“N mi fa n xaxili luma e yulubine

nun e sariya kala feene xən sənən.”

* **10:7:** Yaburin 40.7-9 † **10:16:** Yeremi 31.33-34 naxan bata yi səbε nun Heburune 8.8-12 kui.

18 Anu, ne na mafelu, saraxa mi fa bama yulubina fe ra.

En na en tunnafan

19 Nayi, ngaxakedenne, en xaxili ragidixi so feen na yire sarijanxi fisamantenna nin Yesu wunla barakani. 20 A so deen naxan nabixi en xa, kira nenēn nan na ra naxan tixi nii rakisin ma, en nōe sigē ye masansan dugin xanbi ra naxan xōn, kiraan naxan findixi a fati bendēn na. 21 En ma saraxarali kuntigin nan Ala Batu Banxin xunna, 22 nayi, en xa en maso Ala ra bōje sarijanxin nun denkeleya defexini, en bōjen to sarijanxi feene birin ma, en xaxinla en yalagima naxanye ma, en fati bendēn to maxaxi ige sarijanxin na. 23 En lu en tiye en yigina fe ra yamani, amasoto naxan en tuli saxi, na tinxin. 24 En na en joxo lu en bode xōn ma, en yi en bode rawekile xanuntenyaan nun wali faji rabaan ma. 25 En nama en me en ma malanne ra alo muxuna ndee darixi a lige kii naxan yi. Koni en na en bode ralimaniya waxatin birin, alo en to Marigina lōxōn toon masoe.

26 En yelin xanbini jōndin kolonna sote, xa en na a rakeli a ma, en lu yulubin lige, saraxa mi fa en yii sōnōn yulubin mafelu feen na, 27 fo kiti famatōn nun tee gbeen gaxuna naxan Ala matandi muxune halagima. 28 Ala sariyan naxan so Musa yii, naxan yo na yi na kala, na kanna yi faxama kinink-intareyaan nin, xa muxu keden hanma firin bata sereyaan ba.† 29 Awa, na kanna mi sarijē a kewanle ra ba, naxan na Alaa Dii Xēmena fe rayelefu, hanma naxan na Alaa layirin xidi wunla

† 10:28: A mato Sariyane 19.15 kui.

rafeya naxan a sarijanma, hanma naxan na Ala hinantenna Nii Sarijanxin nasotó? ³⁰ Bayo en tan a kolon naxan a falaxi, a naxa, “N tan nan gbeenxó tiin na, n tan nan donle saranma e yatene ra.” E nun mən, a naxa, “Marigina a yamaan makitima nen. §” ³¹ Gbalon na a ra xa muxun bira habadan Ala ra.

³² Na ləxó singene fe xa rabira ε ma, ε Alaa kenenna soto waxatin naxan yi. E tunnafan nen yenge xodeken nun toryani na waxatini. ³³ E yi ε konbima yamaan yetagi waxatina nde yi, e ε təró. Waxati gbete, naxanye na fe sifan soto, ε kafu nen ne ma. ³⁴ E yi kininkinin kasorasane ma, ε yi tin sewani muxune yi ε yii seene tongo, bayo ε yi a kolon fa fala ε yii se fisamantenne ramaraxi habadan. ³⁵ Nayi, ε xaxili ragidixi naxan ma, ε nama na raberin, bayo a findima nen kəntən gbeen na ε xa. ³⁶ E makoon tunnafanna ma, alogo ε na Ala sagoon liga, a ε tuli sa naxan na, ε yi na soto. ³⁷ Amasoto Kitabuna a falaxi kii naxan yi, a naxa,

“A bata lu ndedi, siya di,
naxan fama, na yi fa,
a mi fa buma.

³⁸ Koni n ma tinxin muxun nii rakisin sotoma nen a denkeleyaan xən.*

Anu, xa naxan xete a xanbi ra,
na kanna mi n kenenje.”

³⁹ En tan mi xetema en xanbi ra, en yi halagi, koni en luma denkeleyani nen, en niin yi kisi.

§ **10:30:** Sariyane 32.35-36 * **10:38:** Xabakuki 2.3-4

11

Denkeleyana fe

¹ En na la en yigin na, en yi xaxili ragidi feen ma en mi naxan toma, na nan denkeleyaan na. ² A singe ra muxune sereya fajin soto e denkeleyaan nan xon.

³ Denkeleyaan xon, en na a kolon fa fala dunuja daxi Ala fala xuiin nan ma. Nanara, en seen naxanye toma ne mi fataxi fe toxine ra.

⁴ Denkeleyaan xon, Habila yi saraxan ba Ala xa naxan yi fisa Kayini gbeen xa. Ala yeteen yi sereyaan ba a saraxana fe ma, fa fala, a tinxin muxun nan a ra. Denkeleyaan xon, hali Habila to bata faxa, koni a mon falan tima.*

⁵ Denkeleyaan xon, Xenoki yi te kore xonna ma, a mi faxa, a mi fa to sonon. Amasoto Ala bata yi a xali. Benun a xa xali kore, a bata yi na serejoxooyaan soto nun fa fala a bata Ala kenon.† ⁶ Muxu yo mi Ala kenonje denkeleyaan xanbi, bayo naxan fama Ala ma, fo na xa la a ra nen fa fala Ala na yi, e nun muxun naxanye a fenma, Ala ne kontonna fima nen.

⁷ Denkeleyaan xon, Nuhan to rakolon fe famatone fe yi, a munma yi naxanye to, a yi kunkin nafala Ala yeragaxun ma a tan nun a denbayaan nakise naxan kui. A denkeleyaan yi findi dunuja muxun bonne yalagi xunna ra, a tan yi tinxinyaan soto a keen na denkeleyaan xon.

⁸ Denkeleyaan xon, Ala to Iburahima xili, a yi a falan suxu, a siga na yamanani, a yi naxan sotoma a keen na, hali a to mi yi a kolon a sigan denaxan

* **11:4:** A mato Dunuja Folon 4.3-10 kui. † **11:5:** A mato Dunuja Folon 5.18-24 kui.

yi. ⁹ Denkeleyaan xon, Ala a tuli sa yamanan naxan na, a dɔxɔ menni xɔɲeyani. A yi lu bubune kui, alo Isiyaga nun Yaxuba fan a liga kii naxan yi, Ala naxanye fan tuli sa na keε kedenna ra. ¹⁰ Amasɔtɔ Iburahima yi taan nan mamema nun naxan beten sa kii kende, Ala naxan ma fe yitɔn, a yi a ti.†

¹¹ Denkeleyaan xon, Iburahima fan yi senben sɔtɔ a nɔ diin sɔte hali a to bata yi fori, hali gbantan to yi Saran fan na, amasɔtɔ naxan bata yi a tuli sa, a yi laxi na kanna tinxinyaan na. ¹² Nanara, hali faxan to bata yi maso a ra, a bɔnsɔn wuyaxi bari nen, naxanye yi wuya alo sarene hanma baan xon ɲemensinna naxanye xasabin mi nɔe yate.

¹³ Na muxune birin faxa denkeleyaan nin. Ala e tuli sa naxanye ra, e mi ne sɔtɔ, koni e e to nen wulani, e sewa e fe ra. E yi e ti a ra fa fala a xɔɲen nun sigatiin nan tun e tan na dunuɲani ito yi. § ¹⁴ Naxanye falan tima na kiini, ne a yitama nen fa fala a e dɔxɔden nan fenma e yete xa. ¹⁵ E keli yamanan naxan yi, xa na xɔnla yi e suxu nun, waxatina nde e yi ferɛn sɔtɔma nen e xete na. ¹⁶ Koni e yi taa fisamantenna nan fenma, naxan findixi ariyanna ra. Nanara, na yagin mi Ala ma, e na a xili a e Ala, amasɔtɔ a bata taani tɔn e xa.

¹⁷ Denkeleyaan xon, Ala to wa Iburahima keɲaan fesefese feni, Iburahima mi tondi Isiyaga be saraxan na a xa. Ala naxan tuli saxi, na yi tin a dii xeme kedenna be saraxan na, ¹⁸ hali Ala to bata yi a fala a xa nun, a naxa, “Naxanye yatema i

† **11:10:** A findixi Yerusalen nenen nan na naxan ariyanna yi. A mato Heburune 11.16 nun 12.22 kui. § **11:13:** A mato Dunuɲa Fɔlon 23.4 kui.

bənsənnə ra, ne minima Isiyaga bənsənnə nin.”*

¹⁹ Iburahima yi laxi a ra nun fa fala a Ala nəe Isiyaga rakele nən sayani. A dii xemen mən yi raxete a ma, na feen yi findi taxamasenna ra.

²⁰ Denkəleyaan xən, Isiyaga yi duba Yaxuba nun Esayu xa lan waxati famatəne ma.

²¹ Denkəleyaan xən, benun Yaxuba xa faxa, a duba nən Yusufu a dii xeme keden kedenne birin xa. A yi a tingilimati a dunganna xunna, a yi Ala batu.

²² Denkəleyaan xən, benun Yusufu xa faxa waxatin naxan yi a Isirayila kaane ramini feen fala nən Misiran yamanani, a yamarin fi lan a binbina fe ma.

²³ Denkəleyaan xən, Musa bari waxatin naxan yi, a sətə muxune yi a luxun kike saxan, bayo e bata yi a to, a dii fajin nan yi a ra, e mi gaxu mangana tənna ye ra.

²⁴ Denkəleyaan xən, Musa to gbo, a mi tin e xa a xili fa fala Misiran Mangana dii temena dii xemena. ²⁵ A yi tin a ma a e nun Alaa yamaan xa naxankata e bode xən, benun a xa lu yulubini naxunni naxan mi buma. ²⁶ A yi rafan a ma, a xa naxankata Alaa Muxu Sugandixina fe ra benun a xa Misiran yamanan nafunle sətə bayo a yeen yi tixi a kəntən famatəən na.

²⁷ Denkəleyaan xən, Musa yi keli Misiran yamanani, a mi gaxu mangan xələ feen na. A yi a tunnafan alo a yi Ala totaren toma nun.

²⁸ Denkəleyaan xən, a yi Halagi Tiin Dangu Ləxən

* **11:18:** A mato Dunuja Fəlon 21.12 nun 22.1-14 kui.

Sanla† yamarine suxu, a wunla xuya banxine dεene ma alogo Halagi Ti Malekan nama Isirayila dii singene faxa.

²⁹ Denkeleyaan xɔn, Isirayila kaane yi Baa Gbeela gidi, alo e yi xaren nan na, koni Misiran kaane to kata gidideni e birin yi mamin igeni.

³⁰ Denkeleyaan xɔn, Yeriko taan nabilinna yinna yi bira, e yelin xanbini a rabilinɲe xii solofere.

³¹ Denkeleyaan xɔn, yalunde ɲaxanla Raxabi mi halagi denkeleyatarene xɔn, amasɔtɔ a xεrane yisuxu nɛn ki faji naxanye yi taan nakɔrɔsima wundoni.‡

³² N mɔn nanse fale? Waxati mi n yii, n Gedeyɔn ma fe fala, hanma Baraki hanma Samisɔn hanma Yefite hanma Dawuda hanma Samuyeli hanma nabine. ³³ Ne yamanane nɔ denkeleyaan nan xɔn. E tinxinyaan liga. Ala e tuli sa naxan na, e yi na sɔtɔ. E yi yatane dε xidi. ³⁴ E tɛen senben natu. E tanga silanfanna ma, § e senbetareyaan yi masara senben na, e fangan sɔtɔ yengeni, e sofa xɔɲene kedi. ³⁵ Naxanla ndee faxa muxune yi xεtε e ma keli sayani. * Muxu gbεtε yi ɲaxankataxi, koni e tondi e xunbε alogo e xa marakeli fisamantenna sɔtɔ sayani. ³⁶ E yi ndee magele, e yi ndee bulan. E yi ndee xidi, e yi e sa kason na. ³⁷ E yi e magɔlɔn. E yi

† **11:28:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔε kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dε wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui. ‡ **11:31:** A mato Yosuwe 6.12-21 kui. § **11:34:** Silanfanna: Sofane yengεso dεgεmana. * **11:35:** A mato Mangane Singen 17.17-24 kui.

ndee yixaba seraan na. E yi ndee faxa silanfanna ra. Ndee yi maraberi baxi yexee xabe dugine nun sii xabe dugine nan na, e yii gelixi, e besenxonyaxi, e jaxankataxi. ³⁸ E yi xuyaxi ayi burunna xun xon geyane fari. E dɔxɔ faranne nun yinle ra. Anu, e tan nɔrɔn mi lan dunuɔa muxune ye.

³⁹ Na muxune birin sereya faɔin sɔtɔ e denkeleyaan nan xon, anu, Ala e tuli sa naxan na, e mi na sɔtɔ. ⁴⁰ Koni Ala bata a ragidi a xa fe faɔini tɔn en xa alogo na muxune fe nama kamali en xanbi.

12

Ala nan en xuruma

¹ Bayo en nabilinxi yama gbee sifani ito nan na en serene ra, nayi, en na en me en yulubine nun en hake goronne ra naxanye en madiganma, en yi en tunnafan xataɔxɔya giini naxan nagidixi en ma. ² En na en yeen ti Yesu ra, naxan denkeleyaan kiraan nabixi en xa e nun naxan mon a rakamalima. A tan naxan a me sewan na naxan yi finde a gbeen na, a yi a wekile faxan ma wudin fari, a mi na yagin yate. Na xanbi ra, a yi dɔxɔ Alaa manga gbeden yiifanna ma.

³ E miri Yesu ma naxan diɔa yulubi kanne besenxonya gbee sifani ito bun ma alogo e niin nama rafɔrɔ, e yigitεε. ⁴ Amasɔtɔ e munma yulubin yenge singe han e wunla yi mini. ⁵ E bata jinan na falan na, Ala e ralimaniya naxan na, a e xili fa fala “A diine.” A naxa,
 “N ma diina,
 Marigin nema i xure,
 i nama yo na ma.

A nɛma i sɔnna yitɛ i ra,
i bɔɲɛn nama kala.

⁶ Amasɔtɔ Marigina a xanuntenne xuruma nɛn.

A naxanye birin yatɛxi a diine ra

a ne fe ɲaxine saranma e ra nɛn.*”

⁷ Ɛ tɔrɔne yisuxu ɛ yi, bayo Ala ɛ xuruma nɛn alo a diine. Diin mundun na naxan fafe mi a xuruma? ⁸ Xa Ala mi ɛ xuruma alo a lan birin ma kii naxan yi, na luxi nɛn alo ɛ mi findixi a diine ra fɔ muxu gbɛtena diine. ⁹ En birin fafane en xuruma dunuɲa yi, en yi e binya. A mi lanɲɛ nayi ba, en xuru en niin kanna ma dangu ne ra, en yi nii rakisin sɔtɔ? ¹⁰ En fafane en xuruma waxatidi tun, alo a lanxi e miriyani kii naxan yi. Koni Ala en xuruma en munanfanna nan ma, alogo en xa a sariɲanna sɔtɔ. ¹¹ Muxun nɛma xurɛ, a mi sɛwɛ na ra bayo a xɔɔ. Koni dɔnɛn na, naxanye xuruxi, ne a tɔnɔn sɔtɔma nɛn bɔɲɛ xunbenla nun tinxinyani.

Xaranna nun maxadina fe

¹² Nanara, ɛ xa ɛ xadan yiine yixɔdɔxɔ, ɛ yi ɛ xinbine sɛnbɛ so ken! ¹³ Ɛ sigan ti kira tinxinxine nan xɔn, alogo naxanye godoma e sanna ma, ne sanna nama kala, fɔ e kɛndɛya.

¹⁴ Ɛ yixɔdɔxɔ, lanna xa lu ɛ nun muxune birin tagi, ɛ mɔn yi sariɲan. Amasɔtɔ muxu yo mi Marigin toɛ sariɲanna xanbi. ¹⁵ Ɛ a liga ɛ yeren ma, muxu yo nama fula Alaa hinanna ra. Ɛ sese nama liga alo sansi salen xɔɔn naxan solima, a yɛngɛne rakeli ɛ tagi, a ɛ wuyaxi dabari. ¹⁶ Ɛ a liga ɛ yeren ma, muxu yo nama findi yanga suxun na hanma dina rabatutarena alo Esayu naxan a foriya tiden

* **12:6:** Sandane 3.11-12

masara donseen na. ¹⁷ Ε a kolon fa fala δῶνχεν na, a wa νεν κέν duban χῶν a baba yii, koni a mi a σοῶ. A yi feen birin liga, koni na mi feene maxετε mumε, hali a to wuga.

¹⁸ Ε mi luxi alo Isirayila kaan naxanye e maso geyaan na yiin dinηε naxan na e nun τέν nun dimin nun kunda yidimixin nun foyena. ¹⁹ Ε mi χῶτα xuiin nun Ala fala xui magaxuxin mεxi alo ne. E fala xuiin mε waxatin naxan yi, e yi Musa mafan, a e nama fa fala gbετε mε σῶνῶν. ²⁰ Amasῶῶ e yi gaxuxi Ala yamarin γεε ra, naxan a fala, a naxa, “Naxan na a sanna ti geyaan ma, a xa magῶῶn han a faxa hali subena.†” ²¹ Na feen yi magaxu ayi han Musa yi a fala, a naxa, “N bata gaxu han n xuruxurunma.”

²² Koni εε masoxi Siyon geyaan nan na, habadan Alaa taana, Yerusalen ariyanna yi. A maleka wuli wuli wuyaxi malanxi ηaxaηaxani. ²³ Ε bata maso denkleya yamaan na, Alaa dii singene, naxanye xili seβexi ariyanna yi. Ε bata maso Ala ra, mux-une birin ma kitisana. Ε bata maso tinxin muxune ra naxanye niin sariηan. ²⁴ Ε bata maso Yesu ra naxan layiri neneni τῶnxi, a wunla yi mini, a fala ti kiin yi fisa Habila wunla gbeen xa.

²⁵ Ε a liga ε yeren ma naxan falan tima ε xa, ε nama tondi na xuiin name. Amasῶῶ Ala to Isirayila kaane rakolon dunuηa yi, e tondi nen, e yi ηaxankata. Nba, en tan kisima nayi di, xa en tondi na falan mε naxan fataxi ariyanna ra? ²⁶ Na waxatini, a fala xuiin βῶχῶn naxuruxurun nen, koni iki a bata en tuli sa, a naxa, “N mῶn βῶχῶni

† **12:20:** A mato Χῶρῶyaan 19.12-13 nun Sariyane 9.19 kui.

maxama nɛn sanja ma keden e nun kore xonna fan.†” 27 Fa fala, “sanja ma keden” na bunna nɛɛn, naxan yo yimaxama dunuja yi, a na bama nɛn alo dali seene. Naxanye mi mamaxe, ne yi lu.

28 Nanara, en to mangayaan sɔtɔma naxan mi mamaxe, en barikan bira Ala xa, en na Ala batu a tinna kui binyen nun gaxuni. 29 Amasɔtɔ en ma Ala mɔn luxi nɛn alo halagi ti tɛɛna.

13

En na Ala kenɛnma kii naxan yi

1 ɛ lu ngaxakedenyaan xanuntenyani. 2 ɛ nama jinan xɔje yisuxun xɔn ma amasɔtɔ ndee malekane yisuxu na kii nin, hali e to mi yi a kolon. 3 ɛ jɔxɔ lu kasorasane xɔn, a xa liga alo ɛ birin nan kasoon na. ɛ jɔxɔ lu muxu jaxankataxine xɔn, a xa liga alo ɛ birin nan tɔrɔxi.

4 Muxun birin xa futun binya, yalunyaan nama a xɔsi. Ala yanga suxune nun yalundene kitima nɛn.

5 ɛ dunuja yi gidin nama findi gbeti xɔnxɔnna ra. Seen naxan ɛ yii, na xa ɛ wasa amasɔtɔ Ala bata a fala, a naxa, “N mi keɛ i dɛxɔn mumɛ, n mi ɛ rabɛnjɛ fefe ma.”* 6 Nayi, en xa xaxili ragidi fa fala,
“Marigin nan n mali muxun na,
n mi gaxun sese yɛɛ ra!

Adamadiin nɔɛ nanfe ligɛ n na?”†

7 ɛ xaxili lu ɛ yɛɛrati singene xɔn, naxanye Alaa falan ti ɛ xa. ɛ miri e dunuja rajanna kiin ma,

† 12:26: Xage 2.6 * 13:5: A mato Sariyane 31.6 nun 31.8 nun Yosuwe 1.5 kui. † 13:6: Yaburin 118.6

ε yi e raliga e denkelanyi. ⁸ Yesu Alaa Muxu Sugandixin yi kii naxan yi xoro, a mən na kii nin to, a luma na kii nin habadan. ⁹ Ε nama tin xaran xəne sifa yo ma naxan ε ratantanma. Amasətə a lan en niin xa senben sətə Alaa hinanni, koni don seene yamarine fe mi a ra, naxanye tənə mi na.

¹⁰ Saraxa gandena nde en tan yii, Ala Batu Bubuna saraxaraline mi daxa e yi na saraxa seen don. † ¹¹ Amasətə saraxarali kuntigin suben naxan ba yulubi xafari saraxan na, a ne wunla xalima yire sarijanxi fisamantenna nin. Koni e gbindin tan ganma yamaan daaxaden fari ma nen. § ¹² Nanara, Yesu fan faxa taan xanbi ra, alogo a xa yamaan nasarijan a yeteen wunla xən.* ¹³ Nayi, en siga a fəxə ra yamaan dəxəden fari ma, en sa a yagin jəxənnə sətə. ¹⁴ Amasətə taa mi en yii dunujani ito yi naxan buye. Taan naxan fama, en na nan fenma. ¹⁵ Nayi, en ma tantunna xa findi saraxan na naxan nalima Ala ma waxatin birin, en yi lu en tiye a xinla ra. ¹⁶ Ε nama jinan ε fe fajin naba, ε yi ε bode mali ngaxakedenyani, amasətə na saraxa sifan nan nafan Ala ma.

¹⁷ Ε ε yeterate falə xuiin suxu ε xuru e sariyan bun. Amasətə e ε niin nakantanma, bayo e fan e dentegema nen. Nayi, ε liga e xa wanla ke sewani benun a xa e tərə, bayo na tənə mi ε tan ma.

¹⁸ Ε lu Ala maxandε nxu xa. Amasətə nxu laxi a ra a nxu bata xaxili sətə, e nun nxu waxi a xən ma

† **13:10:** Na findixi ariyanna gbeen nan na, Yesu soxi denaxan yi. A mato Heburune 9.11-14 kui. § **13:11:** A mato Saraxaraline 16.27 kui. * **13:12:** A mato Yoni 19.17-20 kui.

nxu xa sigan ti fe faɲin nin. ¹⁹ N na ε mafanma ε Ala maxandi alogo n xa xετε ε ma mafuren!

Dubana

²⁰ Bɔɲε xunbenla Ala, naxan en Marigi Yesu rakeli sayani habadan layirin xidi wunla barakani, Yesu naxan a ɲɔxɔ luma en xɔn alo xuruse rabana, ²¹ na Ala xa fe faɲin birin fi ε ma, alogo ε nɔ a sagoon ligε, naxan a keɲεɲε. Ala xa na liga Alaa Muxu Sugandixin Yesu xɔn, binyen fiin naxan ma habadan. Amina.

Fala dɔnxεne

²² Ngaxakedenne, n na ε mafanma, ε tuli mati maxadi falani ito ra diɲani amasɔtɔ n kedin naxan seβexi ε ma ito ra, a mi gbo. ²³ E xa a kolon a en ngaxakedenna Timɔte bata mini kason na. Xa a fa sinma, nxu birin fe ε fema.

²⁴ Nxu xa ε yeεratine nun ε yama sariɲanxin birin xɔntɔn. Itali kaane fan ε xɔntɔn.

²⁵ Ala xa hinan ε birin na.

Kisin Kiraan Kitabuna

**The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.
La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin
Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers
de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la
Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012
Copyright du text: © 2012—Traducteurs Pionniers de
la Bible. Cette création est mise à disposition selon le
Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas
de Modification 3.0 Unported disponible en ligne
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou
par courrier postal à Creative Commons, 171 Second
Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.**
copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78